

СТАНОВИЩЕ

Относно конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“ по научна специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения“, обявен в ДВ бр. 36 от 27.04.2018г., с кандидат гл. ас. д-р Свиленас Асенова Тошева от доц. Д-р Катя Спасова Узунджалиева, ИРГР – Садово, определена за член на научното жури съгласно заповед № НП-07-27/22.06.2018 на Председателя на ССА

1. Кратко представяне на кандидата.

Свиленас Асенова Тошева е родена на 28.03.1972г. в гр. Белоградчик, обл. Монтана. Завършва Аграрен Университет- Пловдив през 1995г със специалност „Лозаро-градинарство“, степен Магистър. През периода 1996 – 1999г. е редовен докторант по научна специалност Селекция и семепроизводство на културните растения“, ш. 04.01.05., към ИРГР – Садово. През 2000 г. успешно защитава дисертация за придобиване на Образователната и научна степен „Доктор“ на тема: „Проучване на интродуцирани сортове ориз с оглед целите на селекцията и производството в България“. От 01.04.2001г. е гл. асистент към отдел „Селекционно-генетичен“ в ИРГР – Садово. Научните интереси на гл. ас. д-р С. Тошева са в областта на разширяване на генетичното разнообразие при ориза и създаване на нови сортове, селекция на устойчивост на биотични и абиотични фактори, проучване на стопански, технологични и биохимични качества на колекциите от наша и чужда зародишна плазма, ефективност на химичните средства за контрол на гъбни патогени, търсене на източници на устойчивост към неприятелите по ориза, сортоподдържане.

2. Общо описание на научната продукция.

В конкурса за „Доцент“ гл. ас. д-р Свиленас Тошева участва с общо 55 научни труда, групирани както следва:

2.1. Научни публикации, свързани с дисертационния труд – 14 бр., които не подлежат на рецензиране.

2.2. Научни публикации във връзка с участие в настоящия конкурс – 41 бр.

- Публикации с импакт фактор - 1 бр, с IF 0,28.

- Статии в реферирани и индексирани списания и научни издания – 11 бр.

- Доклади, публикувани в сборници от международни научни форуми – 8 бр.

- Доклади, публикувани в сборници от национални научни форуми и научни

статии в нереферирани списания – 7 бр.

2.3. Научно-популярни.

- Ръководство – 1 бр.

- Научно-популярни книги – 2 бр.

- Научно-популярни статии – 11 бр.

Личното участие на гл. ас. д-р С. Тошева в научните трудове, подлежащи на рецензиране се илюстрира със следните факти: самостоятелни статии – 3 бр. (7%), в 13 статии (32%) е първи автор, в 18 статии (44%) е втори автор и в 7 статии (17%) е трети или пореден автор.

Общият брой и качеството на публикациите отговарят на ППЗРАСРБ на ССА.

3. Научноизследователска дейност.

3.1. Области на публикуване.

Научните разработки на гл. ас. д-р С. Тошева са основно в областта на селекцията на ориза, проучване на български и интродуцирани сортове ориз по физиологични и технологични качества, по добив, сухоустойчивост, устойчивост на болести.

3.2. Цитирания.

Общият брой на цитиранията е 20. Не приемам 7 от тях, които са автоцитати /№ 2, 6, 8, 9, 10, 11 и 13/. Приемам другите 13 цитата, които са достатъчни и покриват изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на ССА за неговото приложение по този показател.

4. Участие в научни проекти, национални и международни форуми.

Гл. ас. д-р С. Тошева е участвала общо в 12 проекта. От тях един е международен, един е финансиран от външни източници и 10 проекта са към ССА. На 3 от проектите към ССА гл. ас. д-р Тошева е ръководител.

Гл. ас. д-р Свилена Тошева е участвала в 5 международни форума и в 9 национални. Член е на НТС – Пловдив и на международната организация EUCARPIA. Участвала е в организационния комитет на Юбилейната конференция с международно участие „ 35 години земеделска наука в Садово и 40 години Институт по растителни генетични ресурси“.

5. Научно-приложна и иновационна дейност.

Гл. ас. д-р С. Тошева е съавтор на 3 сорта ориз. Участвала е в разработването на едно методично ръководство, на тема: „Възможности за използване на хетерозисната селекция при самоопрашващите се култури фъстъци (*Arachis hypogaeae* L.), сусам (*Sesamim indicum* L.) и ориз (*Oryza sativa* L.)“.

Има учебно-преподавателска дейност, изразяваща се в участие в проект „Студентски практики“ и ръководство на дипломант от Аграрен Университет – Пловдив, специалност Растителна защита и агроекология.

Има изготвени 2 рецензии на научни статии.

6. Приноси.

Приемам напълно посочените от гл. ас. д-р С. Тошева приноси, които са групирани както следва:

Научни приноси

1. Приноси с оригинален характер

Анализирани са проблемите в оризопроизводството и възможностите на класическата селекция за тяхното решаване в България. Представени са резултати от прилагането на химични методи за селекция, в резултат на които са създадени хибридни потомства в различни направления. Намерени са селекционни и агротехнически решения за намаляване обема на необходимото количество вода при отглеждане на ориз в

България и повишаване ефективността при нейното оползотворяване. За първи път в България подробно е проучена възможността за използване на хетерозисната селекция при самоопрашващите се култури фъстъци, сусам и ориз. В комплексни проучвания е установена възможността за интродуциране и обосновано използване на постиженията на световната наука по ориза в условията на България. Проучени са и се поддържат сортове ориз селекция на ИРГР – Садово и на Аграрен университет – Пловдив във връзка с тяхното използване и съхранение. За пръв път в България е проведена мащабна сравнителна характеристика на 13 български сортове ориз по добив, устойчивост на полягане, вегетационен период и по 15 значими физични и технологични качествени показатели и са излъчени тези с най-високи стойности по проучваните признаци. Извършена е биохимична характеристика на български и интродуцирани сортове ориз чрез определяне на съдържанието на суров протеин, лизин и биологичната стойност на протеина. Оценена е реакцията на български и интродуцирани сортове и селекционни линии спрямо семеннопреносими патогени от род *Fusarium* при естествен и изкуствен фон на заразяване.

2. Приноси с потвърдителен характер

Потвърдено е, че хетерозисът е сумарен ефект от различни генни фактори - доминиране, свръхдоминиране или епистаз. При проучване на интродуцирани сортове ориз по основни морфологични, стопански и биохимични показатели е установено, че тези които характеризират продуктивността на сортовете варират в по-голяма степен в сравнение с качествените. Констатирани са статистически доказани положителни корелационни връзки между общия брой зърна в метлицата с добива арпа, с масата на една метлица, с броя на празните зърна и отрицателна със съдържанието на суров протеин. Проверена е ефикасността на хербицида Номине 400 СК срещу различните плевели в оризищата и неговата селективност спрямо културата в препоръчаната от фирмата-производител доза.

3. Приноси с приложен характер.

Създадените български сортове могат да бъдат използвани като еталони при идентификационната характеристика на нови генотипове ориз и за съставяне на оптимална сортова структура, съобразена с фермерското отглеждане и икономическите условия в страната. Новият сорт ориз „Аваля”, успешно съчетава висока продуктивност, добри качества на зърното с устойчивост на полягане и гъбни патогени. Установено е, че българският сорт ориз „ЛМ-БП” има необходимите данни за отглеждане при интензивни условия. Ценно качество на сорта е, че нарастването на добива е в корелационна зависимост с качеството на продукцията. Установено е, че хербицида „Номине 400СК” се характеризира с добра водоразтворимост, селективност, много добрата му ефикасност спрямо основните плевели. Проучени са български сортове ориз по отношение на посевните им качества и фитосанитарно състояние на семената. Изследвано е действието на биопродуктите „Лумбрекс” и „Хумустим” върху кълнителната способност на семената и върху растежа на кълновете и корените при образци ръж, овес, ориз. Проучена е потребността от използване на калиев тор на фона на прилагането на нарастващи норми азотно-фосфорно торене при ориза. Установени са сортове с повишено съдържание на суров протеин и лизин в зърното. Българските сортовете Жана, Мариана и близките до контролния Османджик 97, Богдан и ИРГР Вики се отличават с ориз, годен за консумация и интересен за преработвателите. Установен е сорт, който има най-нисък разход на N, P₂O₅, K₂O, Zn и Fe за образуване на 100 kg арпа и съответното количество вегетативна маса. Идентифицирани са сортове носители на висока устойчивост спрямо семеннопреносимите гъбни патогени от род *Fusarium*.

7. Забележки и препоръки.

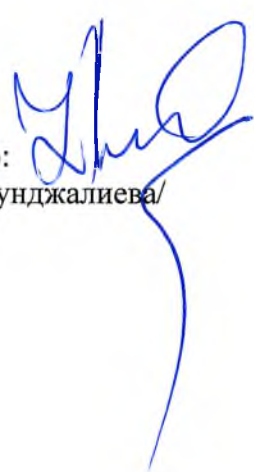
Нямам.

8. Заключение.

Анализът на предоставените материали за участие в конкурса, ми дават основание да направя заключение, че гл. ас- д-р Свилена Асенова Тошева е напълно изграден учен. Тя участва в конкурса с достатъчна по обем и качество научна продукция, изцяло отговаряща на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на ССА за неговото приложение за заемане на академичната длъжност „Доцент“.

Оценявам **ПОЛОЖИТЕЛНО** цялостната научна продукция и си позволявам да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително за избиране на гл. ас. д-р Свилена Асенова Тошева за „Доцент“ в професионално направление „Растениевъдство“, научна специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения“, ш. 04.01.05.

15.08.2018г.
Садово

Изготвил становището:
/доц. д-р Катя Узунджалиева/